

Keywords: *partnership pedagogy, interaction, general purpose and activity, kinds of art, education potential of art, preparation of Primary School teachers.*

УДК 371.134:786

ORCID – 0000-0001-9232-4691

Макаренко Л. П., Шейко В. О.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ПРИНЦИПАХ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті здійснено комплексне дослідження ефективності формування національно-патріотичної свідомості у майбутніх вчителів музичного мистецтва через створення та впровадження інтегрованих спецкурсів. Для здійснення аналізу принципів та особливостей практичного використання інтегрованого викладання в закладах вищої освіти на засадах компетентнісної практико-орієнтованої підготовки студентів-музикантів до педагогічної та творчої діяльності було вибрано інтегрований спецкурс “Практикум з українського багатоголосого співу”. У публікації зроблено акцент на тому, що вивчення і дослідження національного пісенного фольклору через призму інтегрованого підходу є надзвичайно важливим для комплексного сприйняття студентом національної культури, фольклору та історії рідного краю. Український народний мелос, пройшовши багатовіковий шлях формування та розвитку, увібрав в себе найважливіші аспекти народної філософії, етнопедагогіки, менталітету та є важливим фундаментом національної свідомості та ідентичності. Народна пісня упродовж багатьох років була основним стержнем збереження української державності і на даний час фольклорний мелос залишається запорукою соборності та успішності розвитку сучасного суспільства. Отже, основними завданнями майбутнього вчителя музичного мистецтва мають стати продовження традицій народного співу, збереження фольклорної спадщини та виховання національно-патріотичної свідомості у школярів.

Ключові слова: інтегроване навчання, освіта, спецкурс, фольклор, музичне мистецтво, національно-патріотична свідомість, народна пісня.

В умовах бурхливого розвитку суспільства та посиленням інтеграційних процесів у всіх сферах життєдіяльності людини, формування національно-патріотичної свідомості у вищій школі набуває першочергового значення. Потреба створення ефективних спецкурсів з використанням інтригованого навчання, зумовлюється необхідністю успішного розвитку української держави. Даний підхід відповідає вимогам часу та засадам мистецького навчання школярів у Новій Українській Школі (НУШ).

Фундаментальні проблеми українського національного характеру, світогляду та шляхів його формування у підростаючого покоління успішно досліджували М. Костомаров, Т. Шевченко, М. Грушевський, В. Антонович, П. Чубинський, С. Єфремов, Д. Чижевський, Е. Сікорський, В. Янів, Я. Ярема.

Відомий педагог, науковець, перший очільник Міністерства освіти та науки України І. А. Зязюн зазначав, що одна з важливіших функцій держави для забезпечення свого процвітання і поступу – створити вчителю належні умови для виконання ним його найпершого обов’язку: відтворення найвагоміших національних досягнень в історичному поступі держави – культурних, економічних, ідеологічних, політичних, мистецьких тощо [2, с. 293].

У дослідженнях із проблеми виховання патріотизму у студентської молоді, О. Г. Стьопіна акцентує увагу на тому, що виховання патріотизму як духовно-моральної якості студентської молоді, майбутньої інтелектуальної, культурної, політичної, бізнесової еліти України, є сьогодні одним з пріоритетних завдань не тільки у педагогічній науці, але й у процесі державотворення. Провідним шляхом вирішення означеного завдання є створення ефективної системи патріотичного виховання студентської молоді, змістовним компонентом якої є духовно-культурна спадщина народу України” [7, с. 3].

Формування поняття національної свідомості у вітчизняній науці, на даний час, залишається досі актуальним. Ю. Паніч, на нашу думку, дає досить лаконічне визначення даного поняття, та зазначає, що національна свідомість, як відомо, включає теоретичні, буденні, масові та елітні запозичені й асимільовані ідеї, настанови, прагнення, культурні набутки, що утворюють духовний універсум нації [6, с. 45].

Як стурдує О. П. Жаровська: “Національна самосвідомість – сукупність поглядів, знань, оцінок, ідеалів, які відображають специфічний зміст, рівень і особливості уявлень членів національно-етнічної спільноти про минуле, сучасне і майбутнє свого розвитку, про місце й призначення серед інших спільнот, а також характер взаємовідносин з ними” [1, с. 236].

Формування повноцінної нації, як і держави, на думку М. Фурманюк не можливе без спільної мети, підґрунтя якої, на її думку, має бути державницька ідея – створення, розвиток і розбудова держави, зміцнення конституційного ладу, що безперечно є загальним інтересом нації, яка представляє цю державу, і потужним фактором консолідації суспільства [8, с. 102].

Використання методів засвоєння матеріалу із використанням міждисциплінарної та міжсистемної наскрізності продиктовано потребою практичного використання набутих знань і вмінь під час професійної діяльності та у повсякденному житті людини.

Проблеми компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів та викладачів різних фахів висвітлюється в наукових працях В. Безпалька, І. Беха, В. Бондаря, Л. Буєвої, Б. Гершунського, О. Дубасенюк, І. Єрмакова, І. Зязюна, О. Кононко, Н. Кузьміної, І. Лернера, Л. Мітіної, М. Михайличенка, Н. Ничкало, І. Підласого, О. Пометун, В. Радула, О. Савченко, Г. Селевка, В. Семиченко, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, Г. Сухобської, Г. Тарасенко, Л. Хоружої, А. Хуторського, С. Шишова та ін..

Науковець і педагог І. А. Зязюн акцентує увагу на методиці удосконалення викладання, зокрема, у своїй монографії “Філософія педагогічної дії”, Іван Анатолійович зазначає: “Слідування принципу інтегрованості інформації сприяє підвищенню інформаційної культури в навчальному закладі” [3, с. 59].

Основним завданням інтегрованої патріотично орієнтованої освіти є наближення отриманих знань і вмінь до практичного застосування їх під час професійної діяльності. Для здійснення аналізу принципів та особливостей практичного використання інтегрованого викладання в процесі формування компетентнісної практико-орієнтованої підготовки студентів-музикантів до педагогічної та творчої діяльності було вибрано спецкурс “Практикум з українського багатоголосого співу” для студентів другого курсу, спеціальності 025 “Музичне мистецтво” (сольний спів), І-й освітній рівень (бакалаврський) [4].

Вивчення пісенного фольклору у закладах вищої освіти є надзвичайно важливим, адже український мелос є основною вітчизняної культури, у ньому сконцентровані найважливіші аспекти національної філософії, менталітету, історії та культури нашого народу. Народні пісні, відображаючи буття нації, є важливим фундаментом національної єдності та ідентичності. Саме українська пісня у 1990-х роках стала основним стержнем відновлення Української державності. Втративши на довгі роки незалежність, частково мову та відчуття національної гідності, українці продовжували співати рідні пісні, найчастіше підпільно та, незважаючи на репресії, вчили їх своїх дітей і внуків. Із піснею передавалась любов до Батьківщини, правдива історія, прагнення до незалежності та національна гордість.

На етапі задумки спецкурсу “Практикум з українського багатоголосого співу” було розроблено покроковий план реалізації даної ідеї, зокрема: здійснено аналіз ринку праці, моніторинг освітнього середовища, проведено консультації із провідними педагогами і музикантами, проаналізовано контингент майбутніх слухачів курсу (теоретична і практична підготовка, вмотивованість, гендерне співвідношення та ін.), сформовано цілі, завдання та методичне забезпечення курсу. Після практичної реалізації спецкурсу було зроблено відповідні висновки, у які було включено також відгуки та побажання студентів.

Мету курсу “Практикум з українського багатоголосого співу” сформовано таким чином: застосовуючи методи інтегрованого навчання, познайомити студентів з особливостями національного хорового співу і пробудити інтерес до української культури та історії [5].

Дисципліна передбачає, ансамблеве виконання і диригування студентами вибраних фольклорних творів (автентичних або в авторській обробці), написання власних гармонізацій (2-х, 3-х, або 4 –х голосся), а також, вивчення національного музичного фольклору через призму історичних та культурних процесів розвитку української держави.

Завданнями курсу “Практикум з українського багатоголосого співу” стали:

- пробудити інтерес до національного пісенного мистецтва, культури та історії України;
- вивчити низку різножанрових фольклорних хорових та ансамблевих творів;
- удосконалити диригентсько-виконавські навички;
- познайомити з організаційними та методичними основами роботи з народним хоровим колективом;
- удосконалити читання нотного тексту з аркуша;

- навчитись співати “на слух” 2-ий і 3-тій голос;
- засвоїти музично-теоретичні терміни і поняття, які необхідні під час роботи з народно-пісенним матеріалом.
- оволодіти основами акомпанементу народних пісень;
- навчитись писати 2-х, 3-х, або 4 –х голосі гармонізації народних пісень;
- вивчення історії та теорії української музичної фольклористики;
- дослідити життєвий і творчий шлях видатних композиторів, які у свої творчості застосовували український фольклор [5].

Впродовж проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні компетентності:

Світоглядна: під час ознайомлення із традиціями народного співу у студентів формується ціннісно-орієнтаційна позиція щодо розуміння значення українського фольклору для вітчизняного та світового музичного мистецтва. Вивчення кращих зразків автентичного мелосу сприяє загальнокультурній ерудиції, розширяє коло інтересів та додає розуміння значущості пісенного фольклору для власного розвитку та професійного зростання.

Громадянська: вивчення національного музичного мистецтва сприяє формуванню патріотичного почуття та збуджує інтерес до вітчизняної культури та історії. Виховання поваги до власних традицій формує бережне ставлення до культурного надбання інших держав і націй, що призводить до розвитку національно-патріотичної свідомості та зміцнення громадянсько-демократичного суспільства.

Комунікативна: під час багатоголосого хорового чи ансамблевого співу у студентів формується здатність продуктивно працювати у команді. Під час занять студенти удосконалюють вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення.

Інформаційна: на заняттях формується здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел, яка стосується історико-теоретичного аспекту української музики, фольклористики та народної музичної автентики.

Науково-дослідницька: під час занять у студентів формується здатність виконувати спільні проекти та завдання на основі оволодіння науково-аналітичними методами обробки інформації. Завдяки чому виробляється критичне мислення, обізнаність, інтелектуальна чесність та здатність до нестандартних рішень завдань.

Самоосвітня: самостійні завдання курсу формують здатність молодій людині до пізнавальної діяльності, саморозвитку та прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

Організаційна: на заняттях розвивається здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність через взаємодію суб'єктів музично-виконавського та музично-освітнього процесу. Студенти здобувають уміння організувати роботу музично-творчих колективів, шкільних вокальних гуртків та ін..

Музично-інформаційна і технологічна: під час проходження курсу слухачі набувають навички до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках. Студенти опановують електронні мультимедійні програми і нотні редактори: *Final*, *Sibelius* та інші.

Мистецтвознавча: слухачі отримують базові знання з історії і теорії української фольклористики та історії рідного краю. Ознайомлюються із різноманіттям форм та жанрів української народної музики. Досліджують життєвий і творчий шлях видатних композиторів, які у своїй творчості застосовували український фольклор. Здобувають знання із особливостей професійного та аматорського вокального виконавства та розуміння відмінностей академічного, естрадного, джазового і народного ансамблевого співу.

Музично-теоретична: під час проходження курсу студенти удосконалюють наступні уміння: читання нотного тексту з аркуша, сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу, розвивають внутрішній слух та музичну грамотність, створюють 2-х, 3-х, або 4-х голосі гармонізації народних пісень. Вчать застосовувати раніше набуті навички та знання з теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм та поліфонії на практиці.

Вокально-виконавська: студенти удосконалюють володіння вокальною технікою (співацька постава, звукоутворення, чисте інтонування, розвинене дихання і звуковедення, активна атака звука, висока співацька позиція, дикція, артикуляція, розширюють робочий діапазон тощо). Розвивають уміння співати з супроводом і без нього, сольо і в ансамблі.

Вокально-сценічна: набувають здатність до творчої інтерпретації вокальних творів. Удосконалюють володіння акторською майстерністю та навичками сценічного руху. Вчать

готувати постановки і номери до концертних виступів.

Вокально-методична: слухачі курсу оволодівають методикою роботи із народним чи дитячим колективом. Удосконалюють диригентсько-виконавські навички. Поглиблюють знання щодо принципів класифікації співацьких голосів та набувають вміння правильно визначити тип голосу співака. **Вчать**ся проектувати вокально-педагогічний репертуар для різних типів співацьких голосів (дитячих, дорослих).

Інструментально-виконавська: засвоюють основи акомпанементу до народних пісень. Знайомляться із інструментально-педагогічним репертуаром та методами роботи щодо вивчення фольклорних творів різних форм та жанрів.

Передбачається залучення студентів до мистецьких заходів Університету, міста та практичної діяльності в навчальних лабораторіях.

У результаті вивчення курсу “Практикум з українського багатоголосного співу” студенти мають:

- Сформувати ціннісно-орієнтаційну позицію щодо розуміння значення українського фольклору для вітчизняного та світового музичного мистецтва. Набути вміння аналізувати й інтерпретувати соціальні та культурно-мистецькі явища і процеси, які повзанні із фольклористикою та музичною культурою. Проявляти інтерес до національного пісенного мистецтва.

- Вміти під час хорового чи ансамблевого співу продуктивно працювати у команді, проявляти толерантність та повагу до учасників навчального процесу. Вільно володіти українською мовою.

- Набути здатність до ефективного використання інформаційних технологій та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань, які стосуються історико-теоретичного аспекту української фольклористики та народної музичної автентики.

- Використовувати аналітичну активність і творчий підхід під час дослідження вітчизняної народної музики. Вміти аналізувати різноманітні форми та жанри українського фольклору. Збагатити навчально-методичний репертуар, засвоїти музично-теоретичні терміни і поняття, які необхідні під час роботи з народно-пісенним матеріалом.

- Бути готовим до планування й організації вокально-виконавського та вокально-педагогічного процесу, мистецьких програм і проектів.

- Здобути практичних навичок застосовувати у вокально-виконавській та вокально-педагогічній діяльності знання з історії та теорії фольклористики, сольфеджіо, гармонії, поліфонії, аналізу музичних форм. Володіти навичками розвитку вокального слуху співака. Навчитись писати 2-х, 3-х, або 4-х голосі гармонізації народних пісень. Удосконалити диригентсько-виконавські навички та вміння читання нотного тексту з аркуша.

- Отримати навички ансамблевого співу та здатність до творчої інтерпретації вокальних творів, навчитись співати “на слух” 2-ий і 3-тій голос.

- Підсилити практику публічної вокально-виконавської діяльності та навички сценічного руху. Оволодіти методикою роботи з народним колективом та готовність до навчання сольного співу учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів.

Викладання курсу передбачає використання інформаційно-комунікаційних технологій та електронного навчання (на базі навчальної платформи *Moodle*). За підсумком вивчення курсу передбачається залік, який може проводитися у формі концерту-лекторію.

Робоча програма даного спецкурсу розроблена, затверджена у відповідності до чинних вимог та апробована на кафедрі академічного та естрадного вокалу Київського університету ім. Бориса Грінченка. Програма та презентація спецкурсу знаходиться у вільному доступі в мережі Інтернет [5], [4]. У майбутньому планується апробація інтегрованих спецкурсів, які сформовані на засадах національно-патріотичного виховання, на базі інших закладів вищої освіти України.

Отже, створення та впровадження інтегрованих спецкурсів у яких зроблено акцент на вивчення та дослідження української культури (на зразок “Практикуму з українського багатоголосного співу”), дають можливість ефективно сформувати національно-патріотичну свідомість у майбутніх вчителів музичного мистецтва.

Використана література:

1. Жаровська О. П. Національна самосвідомість як складова патріотичного виховання студентів педагогічних університетів [Електронний ресурс]. 2014. Режим доступу до ресурсу: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_

FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tmpvd_2014_18(1)_28.pdf

2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посіб. Київ : МАУП, 2000. 312 с.
3. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії : монографія. Київ; Черкаси : [Б. в.], 2008. 608 с.
4. Макаренко Л. П. Презентація КУРСУ Практикум з українського багатоголосого співу Л. Макаренко [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=dEhW3eJDt90&feature=youtu.be>.
5. Макаренко Л. П. Практикум з українського багатоголосого співу [Навчально-методичні матеріали] [Електронний ресурс]. 2019. Режим доступу до ресурсу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26902/>
6. Паніч Ю. Національна свідомість українських громадян в сучасних умовах [Електронний ресурс]. 2006. Режим доступу до ресурсу: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjpt7PbrCHkAhVumYsKHRe5BzEQFjADegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fnbuv.gov.ua%2Fj-pdf%2FPoMe_2006_6_6.pdf&usg=AOvVaw2PBM7G4MYGQfZwaq-ohTxV.
7. Стьопіна О. Г. Виховання патріотизму у студентської молоді засобами мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2007. 23 с.
8. Фурманюк М. І. Національна ідентичність як засаднича умова формування державницької ідеології. *Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї*. Київ, 2010. Вип. 19. С. 95-104.

References:

1. Zharovska O. P. Natsionalna samosvidomist yak skladova patriotychnoho vykhovannia studentiv pedahohichnykh universytetiv [Elektronnyi resurs]. 2014. Rezhym dostupu do resursu: [www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tmpvd_2014_18\(1\)_28.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Tmpvd_2014_18(1)_28.pdf)
2. Ziazun I. A. Pedahohika dobra: idealy i realii : nauk.-metod. posib. Kyiv : MAUP, 2000. 312 s.
3. Ziazun I. A. Filosofiia pedahohichnoi dii : monohrafiia. Kyiv; Cherkasy : [B. v.], 2008. 608 s.
4. Makarenko L. P. Prezentatsiia KURSU Praktykum z ukrainskoho bahatoholosoho spivu L. Makarenko [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu do resursu: <https://www.youtube.com/watch?v=dEhW3eJDt90&feature=youtu.be>.
5. Makarenko L. P. Praktykum z ukrainskoho bahatoholosoho spivu [Navchalno-metodychni materialy] [Elektronnyi resurs]. 2019. Rezhym dostupu do resursu: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/26902/>
6. Panich Yu. Natsionalna svidomist ukrainskykh hromadian v suchasnykh umovakh [Elektronnyi resurs]. 2006. Rezhym dostupu do resursu: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjpt7PbrCHkAhVumYsKHRe5BzEQFjADegQIAxAC&url=http%3A%2F%2Fnbuv.gov.ua%2Fj-pdf%2FPoMe_2006_6_6.pdf&usg=AOvVaw2PBM7G4MYGQfZwaq-ohTxV.
7. Stopina O. H. Vykhovannia patriotyzmu u studentskoi molodi zasobamy mystetstva : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Luhansk, 2007. 23 s.
8. Furmaniuk M. I. Natsionalna identychnist yak zasadnycha umova formuvannia derzhavnytskoi ideolohii. *Suchasna ukrainska polityka. Polityky i politolohy pro nei*. Kyiv, 2010. Vyp. 19. S. 95-104.

Макаренко Л. П., Шейко В. А. Формирование национально-патриотического сознания у будущего учителя музыкального искусства на принципах интегрированного обучения.

В статье осуществлено комплексное исследование эффективности формирования национально-патриотического сознания у будущих учителей музыкального искусства через создание и внедрение интегрированных спецкурсов. Для осуществления анализа принципов и особенностей практического использования интегрированного преподавания в учреждениях высшего образования на основе компетентностной практико-ориентированной подготовки студентов-музыкантов к педагогической и творческой деятельности был выбран интегрированный спецкурс "Практикум с украинского многоголосного пения". В публикации сделан акцент на том, что изучение и исследование национального песенного фольклора через призму интегрированного подхода является чрезвычайно важным для комплексного восприятия студентом национальной культуры, фольклора и истории родного края. Украинский народный мелос, пройдя многовековой путь формирования и развития, вобрал в себя важнейшие аспекты народной философии, этнопедагогики, менталитета и является важным фундаментом национального сознания и идентичности. Народная песня в течение многих лет была основным стержнем сохранения украинской государственности и в настоящее время фольклорный мелос остается залогом соборности и успешности развития общества. Основными задачами будущего учителя музыкального искусства должны стать продолжение традиции народного пения, сохранение фольклорного наследия и воспитания национально-патриотического сознания у школьников.

Ключевые слова: интегрированное обучение, спецкурс, фольклор, музыкальное искусство, национально-патриотическое сознание, народная песня.

Makarenko L. P., Sheiko V. O. Formation of national-patriotic awareness in future generation of music teachers on the principles of integrated studying.

The article offers a comprehensive study of the effectiveness formation of national-patriotic consciousness in future music teachers through the creation and implementation of integrated special courses. In order to analyze the principles and features of practical using of integrated teaching in higher education institutions, on the basis of practical-oriented preparation of music students for pedagogical and creative activity, an integrated special course "Practicum on Ukrainian Polyphonic Singing" was selected. In the article is also placed the emphasis on the fact that the study of national musical

folklore through the lens of an integrated approach is extremely important for the student's comprehensive understanding of national culture, folklore and history. The Ukrainian folk "melos", having passed the centuries-old path of formation and development, has absorbed the most important aspects of folk philosophy, ethno-pedagogy, mentality and remains an important foundation of national consciousness and identity.

Folk song has been the mainstay of preserving Ukrainian statehood for many years, and nowadays folk "melos" is the key to the unity and success of society.

The article also states that the main tasks of the future teacher of music art should be: continuation of the tradition of folk singing, preservation of folklore heritage and education of national-patriotic consciousness in students.

Keywords: *integrated education, education, special course, folklore, musical art, national-patriotic consciousness, folk song.*

УДК 372.416.2

ORCID – 0000-0001-6317-3492

Мартиненко В. О.

ТИПОВІ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ ТРУДНОЩІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ В УЧНІВ 2 КЛАСУ

У статті проаналізовано типові та індивідуальні труднощі формування й розвитку навички читання у школярів 2 класу. Обґрунтовано типологічні групи дітей з труднощами навчання читання вербального характеру (фонетико-фонематичне, лексико-граматичне недорозвинення мовлення, орфоепічні помилки, обмеження словникового запасу, труднощі зв'язного мовлення) і невербального характеру (недоліки зорового сприймання, зорової і слухової пам'яті, проблеми з розвитком різних властивостей уваги тощо).

Висвітлено інші від'ємні чинники впливу на рівень становлення у дітей повноцінної навички читання, а саме: недостатнє дидактико-методичне забезпечення процесу формування навички читання, нераціональне співвідношення прийомів розвитку технічної і смислової сторін читацької навички у підручниках для 1-2 класів, висока наповнюваність класів та ін.

Зроблено акцент на забезпечення індивідуального підходу до учнів з достатнім та високим рівнем сформованості навички читання.

Ключові слова: *учні 2 класу; навичка читання; Типова освітня програма; труднощі вербального і невербального характеру; індивідуальний підхід; зорове сприймання; розвиток уваги; навчально-методичне забезпечення.*

У контексті пріоритетних положень чинного Державного стандарту початкової освіти та вимог Типових освітніх програм для 1-2 і 3-4 класів закладів загальної середньої освіти посилюється увага до методики навчання читання на засадах компетентнісного підходу, яка має передбачати цілі навчання, пов'язані із застосуванням набутих учнями читацьких навичок у життєвих ситуаціях, практичному досвіді.

Одним з ключових завдань у змісті зазначених вище чинних державних документів задекларовано формування й розвиток у школярів повноцінної навички читання як універсального інструменту функціональної грамотності [6; 9].

Вітчизняними та зарубіжними науковими школами накопичено значний досвід з формування різних аспектів читацької діяльності молодших школярів, у т.ч. становлення, розвитку, корекції різних складників навички читання. У цьому досвіді реалізовано ідеї українських дидактів, методистів, психологів, узагальнено творчі пошуки учителів-практиків початкової школи. Серед них: В. Антипець, М. Вашуленко, Н. Волошина, Н. Голуб, І. Гудзик, О. Савченко, Н. Скрипченко, З. Постоловський, І. Федоренко, Н. Чепелева та ін.

Сучасна ситуація становлення й розвитку читацької діяльності молодших школярів має свої особливості і ставить перед шкільною практикою нові завдання, необхідність поглибленої індивідуалізації, психологізації навчального процесу, які не стояли так гостро ще кілька десятиліть тому. Вивчення стартових можливостей учнів з різних аспектів читацької діяльності засвідчує зростання кількості дітей з труднощами навчання читання, що пов'язано з особливостями розвитку у них важливих пізнавальних функцій і процесів, які забезпечують здійснення повноцінної читацької діяльності. Це різні властивості уваги, смислове сприймання, вербально-логічне мислення, мовлення, зорова і робота пам'яті, зоровий контроль і корекція, довільна організація і регулювання діяльності, координація та регуляція артикуляційних рухів, та ін.